OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

5.9.2023

Talousvaliokunnalle

K 2/2023 vp. Hallituksen vuosikertomus 2022 - Oikeusministeriön lausunto talousvaliokunnan ehdotuksesta hyväksytyistä lausumista

Oikeusministeriö täydentää hallituksen vuosikertomuksessa 2021 esitettyä seuraavasti:

Ylivelkaantuminen ja siitä aiheutuvien ongelmien vähentäminen

HE 230/2018 vp - EV 284/2018 vp

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa tarkoin kuluttajaluottojen hintasääntelyn vaikutuksia kustannuksiltaan kohtuuttomien kuluttajaluottojen tarjontaan ja hintoihin sekä ryhtyy tarvittaessa välittömästi lisätoimiin.

1. Kuluttajaluottojen hintasääntelyä koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle syksyllä 2022 (HE 218/2022 vp). Esityksessä ehdotettiin, että korkokatto laskettaisiin nykyisestä 20 prosentista 15 prosenttiin, minkä lisäksi se sidottaisiin korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitettuun viitekorkoon. Luoton korko ei kuitenkaan saisi ylittää 20 prosenttia siinäkään tapauksessa, että viitekorko nousisi yli 5 prosentin. Korkokaton soveltamisalaan kuuluisivat sekä hyödykesidonnaiset luotot että puhtaat rahaluotot niiden määrästä riippumatta. Ehdotettu korkokatto koskisi lain voimaantulon jälkeen tehtävien luottosopimusten lisäksi ennen lain voimaantuloa tehtyjä jatkuvaa luottoa koskevia sopimuksia siltä osin kuin näiden sopimusten nojalla tehdään uusia nostoja ehdotetun lain voimaantulon jälkeen. Ehdotetulla korkokaton alentamisella pyritään rajoittamaan luotonantajien mahdollisuuksia harjoittaa luotonantoa nykyisellä luottoriskitasolla ja samalla hillitsemään luottojen tarjontaa niille kuluttajille, joiden luottoriski on poikkeuksellisen korkea. Tarkoituksena on tällä tavoin vähentää kuluttajien ylivelkaantumista. Lisäksi muutoksen tarkoituksena on kohtuullistaa erityisesti euromääriltään suurien ja pitkällä laina-ajalla myönnettyjen luottojen hinnoittelua.

Eduskunta on hyväksynyt ehdotetut lakimuutokset hallituksen esityksen mukaisesti (EV 294/2022 vp). Lakien soveltaminen alkaa 1.10.2023.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi pikaisesti ulosoton suojaosuusjärjestelmän ja yksityishenkilön velkajärjestelyssä velallisen maksukyvyn arvioinnissa huomioon otettavien velallisen välttämättömien elinkustannusten tason kehittämistarpeet ja valmistelee tarvittavat säädösmuutokset.

2. Ulosoton suojaosuus on korotettu väliaikaisella lailla (985/2022) vuoden 2023 ajaksi ja velallisille annettavien vapaakuukausien määrää on lisätty lainmuutoksella (1038/2022), joka tuli voimaan 1.5.2023. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti valmisteltavana on hallituksen esitys suojaosuuden korottamisen jatkamisesta. Luonnos hallituksen esitykseksi on ollut lausuntokierroksella 22.8–5.9.2023, ja esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle budjettilakina syksyllä 2023.

Oikeusministeriössä on ollut toukokuusta 2022 saakka käynnissä tulojen ulosmittaukseen liittyvä selvitystyö. Selvitystyöstä on julkaistu 18.4.2023 työryhmän mietintö ”Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus” (http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-691-0), jossa ehdotetaan muun muassa uudenlaisia ulosmittauksen laskentasääntöjä. Mietinnöstä on pyydetty lausuntoja 5.5.–31.7.2023. Selvitystyön seuraavassa vaiheessa lausuntopalautteesta laaditaan lausuntotiivistelmä, työryhmän ehdottamien muutosten vaikutuksia arvioidaan ja laskentasääntöjen yksityiskohtia tarkennetaan. Hallitusohjelman mukaisesti hallituskaudella yksinkertaistetaan tulojen ulosmittausta sekä selvitetään varojen kohdentamista ja muutostarpeita ulosotossa.

Velallisen välttämättömien elinkustannusten määrään yksityishenkilön velkajärjestelyssä on tehty 12 prosentin tasokorotus 1.7.2022 lukien. Lisäksi välttämättömien elinkustannusten määrää tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksin muutoksen mukaisesti.

3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti tarvittaviin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin kuluttajien velkaantumisongelmien ennaltaehkäisyn ja vähentämisen tehostamiseksi muun muassa arvioimalla maksuhäiriötietojen säilytysaikojen tarkoituksenmukaisuutta ja selvittämällä korkeakorkoisten vakuudettomien kuluttajaluottojen mainonnan rajoittamista sekä selvittää mahdollisuuksia parantaa sosiaalisen luototuksen saatavuutta.

3. Laki positiivisesta luottorekisteristä on tullut voimaan 1.8.2022. Positiivinen luottotietorekisteri on viranomaisrekisteri, johon kerätään tietoja sekä luonnollisten henkilöiden luotoista että tuloista, ja luodaan siten luotettava lähde henkilön todellisen maksukyvyn varmentamiseksi. Rekisterillä torjutaan ylivelkaantumista luomalla parempi tietopohja sekä luotonantotilanteisiin että rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurantaan ja valvontaan.

Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja koskevat uudet säännökset (331/2022) tulivat voimaan 1.12.2022. Uudistuksen myötä eräät yleisimmät maksuhäiriömerkinnät poistuvat yksityisistä luottotietorekistereistä kuukauden kuluessa siitä, kun luottotietoyritykset ovat saaneet tiedon maksun suorittamisesta.

Kuluttajaluottojen mainonnan osalta eduskunnalle annettiin lokakuussa 2022 hallituksen esitys (HE 218/2022 vp), jossa ehdotettiin tiukennuksia luottojen markkinointia koskevaan sääntelyyn. Muutoksen myötä hyvän luotonantotavan vastaisena pidetään esimerkiksi markkinoinnin suuntaamista kuluttajiin, joilla on maksuhäiriömerkintä tai joilla voidaan muutoin olettaa olevan vaikeuksia suoriutua luottosopimuksen mukaisista velvoitteistaan asianmukaisesti. Lisäksi laissa säädetään siitä, missä järjestyksessä tarjolla olevat maksutavat tulisi esittää kuluttajalle tämän valitessa maksutapaa myytäessä hyödykkeitä verkossa.

Eduskunta on hyväksynyt kuluttajaluottojen markkinointia koskevan esityksen hallituksen (EV 294/2022 vp). Lakien soveltaminen alkaa 1.10.2023.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikainen muuttaminen

HE 234/2020 vp - EV 212/20202 vp

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi huolellisesti kattavaan analyysiin ja kansainväliseen vertailuun pohjautuen, onko kuluttajaluottosääntelyä muutettava pysyvästi. Tässä arvioinnissa on erityisesti tarkasteltava tehokasta seuraamussääntelyä ja vanhojen, korkeakorkoisten luottojen saamista maltillisemman korkotason turvaavan sääntelyn piiriin.

Kuluttajaluottojen pysyvää hintasääntelyä koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle syksyllä 2022 (HE 218/2022 vp). Esityksessä ehdotettiin, että korkokatto laskettaisiin nykyisestä 20 prosentista 15 prosenttiin, minkä lisäksi se sidottaisiin korkolain (633/1982) 12 pykälässä tarkoitettuun viitekorkoon. Luoton korko ei kuitenkaan saisi ylittää 20 prosenttia siinäkään tapauksessa, että viitekorko nousisi yli 5 prosentin. Ehdotettu korkokatto koskisi lain voimaantulon jälkeen tehtävien luottosopimusten lisäksi ennen lain voimaantuloa tehtyjä jatkuvaa luottoa koskevia sopimuksia siltä osin kuin näiden sopimusten nojalla tehdään uusia nostoja ehdotetun lain voimaantulon jälkeen.

Eduskunta hyväksyi 17.2.2023 hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotuksetmuuttumattomina (EV 294/2022 vp). Lakimuutokset tulevat voimaan 1.10.2023.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Muiden lausumien osalta oikeusministeriöllä ei ole lisättävää siihen, mitä hallituksen vuosikertomuksessa 2022 on todettu.

Susanna Siitonen, lainsäädäntöjohtaja,
oikeusministeriö